

Peilingen

Mededelingenrubriek

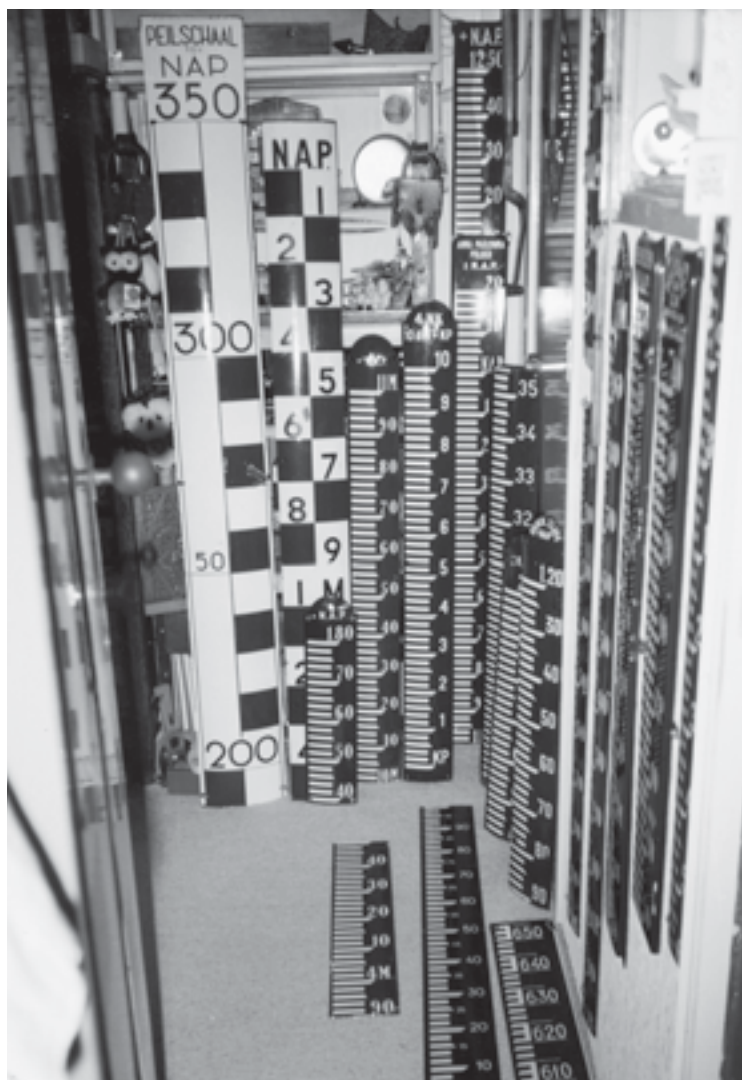
32 Peilschalen

Of het nu door zijn naam komt of door zijn beroep als landmeter, de heer Nico Keesmaat uit Amsterdam verzamelt als hobby peilschalen. De oudere zijn van emaille, de nieuwere van plastic. Sommige hebben de nul op het bovenste, andere op het onderste gedeelte. De collectie bestaat thans uit 40 peilschalen afkomstig van waterschappen en gespecialiseerde winkels en beurzen. De peilschalen maken deel uit van een verzameling die van alles met meten heeft te maken zoals rolmaten, schietloden, meetspijkers en meetbanden. Een foto van een compositie uit deze bijzondere verzameling past goed bij deze rubriek. Bron: *De verzamelaar* 6 (1996), 21.

Maakbaar Nederland

Op 28 mei 1999 organiseert de Stichting Maatschappijgeschiedenis een conferentie over het thema 'Maakbaar Nederland'. Volgens de organisatoren kent Nederland een lange traditie van 'maakbaarheid' en de overheid had hier al vroeg een rol bij. De maakbaarheid betrof enerzijds de ruimte, anderzijds de maatschappelijke verhoudingen. Het Nederlandse landschap is immers een cultuurlandschap dat de optelsom vormt van een eeuwenlang proces van ingrijpen: ontginning, bedijking en bebouwing gaven een tamelijk geplande vorm aan het landschap. Maar ook in de maatschappij werd al vroeg grondig ingegrepen, op gebieden waar dat elders nog niet het geval was. Het basisvoedsel graan, bijvoorbeeld, werd in (westelijk) Nederland al in de zestiende eeuw van elders aangevoerd. Het rationeel-wetenschappelijke wereldbeeld werd al ten tijde van de Republiek dominant. Een voorbeeld uit de negentiende eeuw is de ontginning van de Limburgse mijnen, die door de nationale overheid planmatig

ter hand werd genomen. Toen het in de jaren zestig duidelijk was dat Nederland een zachte landing had gemaakt in het industriële en post-koloniale tijdperk, werd met groot enthousiasme de maakbaarheid van nieuwe sociale relaties onderzocht. Tussen al de vormen van maakbaarheid bestaan bewuste en onbewuste verbanden. Wat voor invloed had een inpoldering of

Peilschalen: de bijzondere collectie van N. Keesmaat te Amsterdam.

een uitgebreid stelsel van armenzorg niet alleen op de sociale verhoudingen maar ook op het denken over de maakbaarheid van Nederland?

Binnen de conferentie is er ruimte voor bijdragen over de ontwikkeling van maakbaarheid op een van deze terreinen, bij voorkeur die op meer dan één veld. Auteurs die een bijdrage willen leveren wordt gevraagd vóór 1 juni 1998 een voorstel ter grootte van een A4-tje in te dienen bij het secretariaat van de Stichting Maatschappijgeschiedenis, t.n.v. Henk Kleijer, SISWO, Plantage Muidergracht 4, 1018 TV Amsterdam, tel.: 020-5270647, e-mail: Kleijer@siswo.uva.nl.

Vrienden van de Hondsbossche

De Hondsbossche Zeewering bij Petten is méér dan een dijk. Hij was voor de Zuiderzeewerken een schoolvoorbeeld voor wat Holland op waterbouwkundig terrein vermocht. De oorsprong van de Zeewering ligt in het jaar 1421. Tijdens de St. Elizabethsvloed van dat jaar braken de duinen bij Petten door. Enkele honderden mensen vonden de dood in de golven. Vanaf dit moment is er voortdurend aan de kustverdediging bij het dorpie gewerkt. Zo ontstond de Hondsbossche Zeewering, die vanaf 1555 beheerd werd door het roemruchte Hoogheemraadschap van de Hondsbossche en Duinen tot Petten. Het Hoogheemraadschap droeg ook de zorg voor een grote schutsluis aan de monding van de Zaan te Zaandam. Deze sluis werd in 1547 gebouwd in verband met de aanvoer van de enorme hoeveelheden steen, hout en rijs die voor de werken bij Petten nodig waren. De liefhebbers van de Hondsbossche Zeewering verenigden zich in 1981 in de Kring van "Vrienden van de Hondsbossche". De Vriendenkring brengt regelmatig publicaties rond de Hondsbossche uit. In het najaar van 1997 verscheen al weer de dertiende uitgave. Hierin staat een door het Hoogheemraadschap in 1864 uitgeschreven prijsvraag naar de reconstructie van de Zeewering centraal. De oudere uitgaven behandelen ondermeer de Engelandvaart vanaf de Zeewering in de jaren '40-'45, de lotgevallen van een in 1921 op de Zeewering gestrande grote Engelse slagkruiser en de flora langs de dijk. Het merendeel van deze uitgaven is overigens nog verkrijgbaar voor de prijs van f5,- voor de eerste tien en f10,- voor de drie laatste. Geïnteresseerden in het lidmaatschap kunnen contact opnemen met de Kring van 'Vrienden van de Hondsbossche', p/a Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier, Postbus 15, 1135 ZH Edam, tel. (0299)391391.

Waterstaatscongres over het Middellandse Zee-bekken

Van 16-22 mei 1998 wordt een congres in Syracuse, Sicilië, georganiseerd door de Universiteit van Nijmegen over de antieke geschiedenis van de waterstaat in ruime zin

in het gebied van de Middellandse Zee: 'Cura aquarum in Sicilia'. Verwacht worden archeologen, historici, bouwkundigen, waterstaatsingenieurs, stedenplanners en geologen. De lezingen gaan gepaard met archeologische excursies. Voor een aantal sessies worden nog papers gevraagd: aquaducten, watervoorziening, water en baden, hygiëne in de Romeinse Tijd. Informatie: N. de Haan, vakgroep Klassieke Archeologie (email: n.dehaan@let.kun.nl), G. Jansen en G. de Kleijn, Vakgroep Klassieke Geschiedenis (email: g.dekleijn@let.kun.nl), Postbus 9103, 6500 HD Nijmegen.

De Hollandse Waterlinie onderzocht op behoudsmogelijkheden

Eind jaren tachtig bracht het Ministerie van Defensie de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie onder de hamer. De overheden reageerden heel alert. Na een eerste interdepartementaal rapport plaatste de provincie Noord-Holland de individuele forten van de Stelling van Amsterdam op de monumentenlijst. Utrecht gaf de Grontmij opdracht om voorstellen te doen voor een streekplan. Het initiatief van Utrecht werd overgenomen voor alle objecten samen door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de Rijksplanologische Dienst. Er is nu een ontwikkelingsvoorstel, waarin men uitgaat van inundatie van daartoe nog beschikbare gebieden om een barrière te vormen tegen de verzilting van het veenweidegebied en de verdroging van de hoger gelegen gronden ten oosten van de linie. Daarnaast zijn landschappelijke markeringen voorgesteld om de voormalige verdedigingslinies voor het publiek beter zichtbaar te maken. Het laatste goede nieuws is dat de Stelling van Amsterdam door de Unesco is aanvaard als cultureel erfgoed van wereldwijde allure. Publicatie: P. van Bolhuis, P. Vrijlandt, *Waterlijn, ideeën voor de toekomst van de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie* (1993), Rapport Rijksplanologische Dienst. Te bestellen: RDMZ, postbus 1001, 3700 BA Zeist, fax 030-6916189. (Bron: *Nieuwsbrief RDZM*, 1998, 1, 8.)

Stoomgemaal brengt redding

In het weekend van 7 en 8 maart van dit jaar was na abnormale regenval het peil in de polder Arkenheem bij Nijkerk zo hoog gestegen dat men moest terugvallen op een stoomgemaal. Het gemaal Hertog Reijnout werd in 1881 gebouwd op 423 palen en is sinds 1983 buiten gebruik. Na elf uur hard werken door vrijwilligers was de ketel met een inhoud van 7.500 liter op stoom en sloegen de raderen 110.000 tot 120.000 liter water per minuut uit. Ook elders was er wateroverlast. Bij Bunnik trad de Kromme Rijn buiten zijn oevers en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht met 193 gemalen had te kampen met de afvoer van het boezemwater in het IJsselmeer en de Noordzee, vanwege de opstuwung

van het buitenwater door de noordenwind. De regenval van 55 millimeter binnen 30 uur bereikte net niet het eeuw record. (Bron: *Drie actueel*, 9 maart 1998)

is Duo/Duo, Rotterdam 1997, 103 p., 100 foto's, ISNB 90 72971 44 2, f45,-. Het boek heeft een inleiding over historie, typologie, functies, waardstelling en kansen en risico's. De foto's betreffen 60 sluizen verspreid over heel Nederland. (Bron: *Nieuwsbrief RDMZ*, 1998, 1, 15.)

Jubileumviering Schieland

Op 14 mei 1273 vaardigde graaf Floris V van Holland een oorkonde uit die gericht was aan de baljuw tussen Schie en Gouwe en aan allen die tussen dezelfde grenzen woonachtig waren. Daarbij verbood hij om nog langer land te verkopen zonder dat men dit daadwerkelijk gebruikte en daarmee ook in staat was om zijn dijkplicht na te komen. Het stuk wordt gezien als het ontstaan van het hoogheemraadschap van Schieland, dat zich uitstrekt tussen dezelfde limieten en als eerste en belangrijkste taak de instandhouding heeft van de Hoge Zeedijk langs de Nieuwe Maas en de Hollandse IJssel.

Of Floris V hiermee ook als stichter van het Hoogheemraadschap mag worden beschouwd, is onder vakgenoten een discussie. Hoe dan ook, de herdenking van de uitvaardiging is voor het bestuur van Schieland aanleiding geweest om op bescheiden wijze stil te staan bij dit jubileum. Op 14 mei j.l. is een eerste publicatie gepresenteerd die een voorproefje moet zijn van het grote boek dat over enkele jaren zal verschijnen, en waarvoor als onderzoekers en auteurs Taeke Stol en Frits David Zeiler zijn aangetrokken. De laatste tekende ook voor de gepresenteerde jubileumuitgave, die in kort bestek de voorgeschiedenis behandelt van het wonen en leven met water in de Maasmond tot en met de stichtingsperiode van het Hoogheemraadschap. Deze publicatie *Tussen Schie en Gouwe. Voorgeschiedenis en ontstaan van het Hoogheemraadschap van Schieland* is verschenen bij de Walburg Pers, Zutphen 1998. Inlichtingen: Hoogheemraadschap van Schieland, postbus 4059, 3006 AB, Rotterdam, 010-4537200.

Eerherstel voor de Dalemse sluis

Ruim tien jaar geleden stelde Rijkswaterstaat de eeuwenoude Dalemse sluis, bij de Merwede in de buurt van Gorinchem, buiten gebruik. Vanaf afgelopen zomer is de sluis in renovatie, een project dat zes miljoen gulden kost en een jaar duurt. De sluis is het laagste punt in de Tielerwaard en functioneert als doorlaat voor water dat na een onverhoopte dijkdoorbraak naar de Merwede stroomt. (Bron: *Profiel*, 17 april 1997)

Foto's van sluizen

In de reeks fotoboeken van Tauw Mabeg civiel en bouw over het thema water is onlangs deel 5 verschenen: *Sluizen*, fotografie Frank van Delft en Wiesje Peels, tekst Peter Nijhoff, eindredactie Aad Speksnijder. De uitgever